

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

วิธีทดสอบปูนซีเมนต์

เล่ม 2 วิธีทดสอบความหนาแน่นของปูนซีเมนต์ไฮดรอลิก

บทนำ

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้กำหนดขึ้นโดยอาศัย ASTM C188-17 Standard Test Method for Density of Hydraulic Cement ซึ่งเป็นลิขสิทธิ์ของ ASTM International ตั้งอยู่ที่เลขที่ 100 Barr Harbor Drive, West Conshohocken, PA 19428, สหรัฐอเมริกา โดยได้รับอนุญาตจาก ASTM International

1. ขอบข่าย

- 1.1 มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนี้กำหนดวิธีทดสอบความหนาแน่นของปูนซีเมนต์ไฮดรอลิก ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการออกแบบและการควบคุมการผลิตคอนกรีต

2. เอกสารอ้างอิง

- 2.1 มาตรฐานอ้างอิง
มอก. 15 เล่ม 18	ปูนซีเมนต์ปอร์ตแลนด์ เล่ม 18 การวิเคราะห์ทางเคมีของปูนซีเมนต์ไฮดรอลิก
ASTM C125	Terminology Relating to Concrete and Concrete Aggregates
ASTM C604	Test Method for True Specific Gravity of Refractory Materials by Gas-Comparison Pycnometer
ASTM C670	Practice for Preparing Precision and Bias Statements for Test Methods for Construction Materials
ASTM D2638	Test Method for Real Density of Calcined Petroleum Coke by Helium Pycnometer

3. นัยสำคัญและการใช้งาน

- 3.1 วัตถุประสงค์ของวิธีทดสอบนี้ เพื่อจัดเตรียมขั้นตอนในการทดสอบความหนาแน่นของตัวอย่างปูนซีเมนต์ไฮดรอลิก โดยใช้ขวดเลอซาเตอลิเออร์

4. เครื่องมือทดสอบ

4.1 ขวดเลอซาเตอลิเออร์

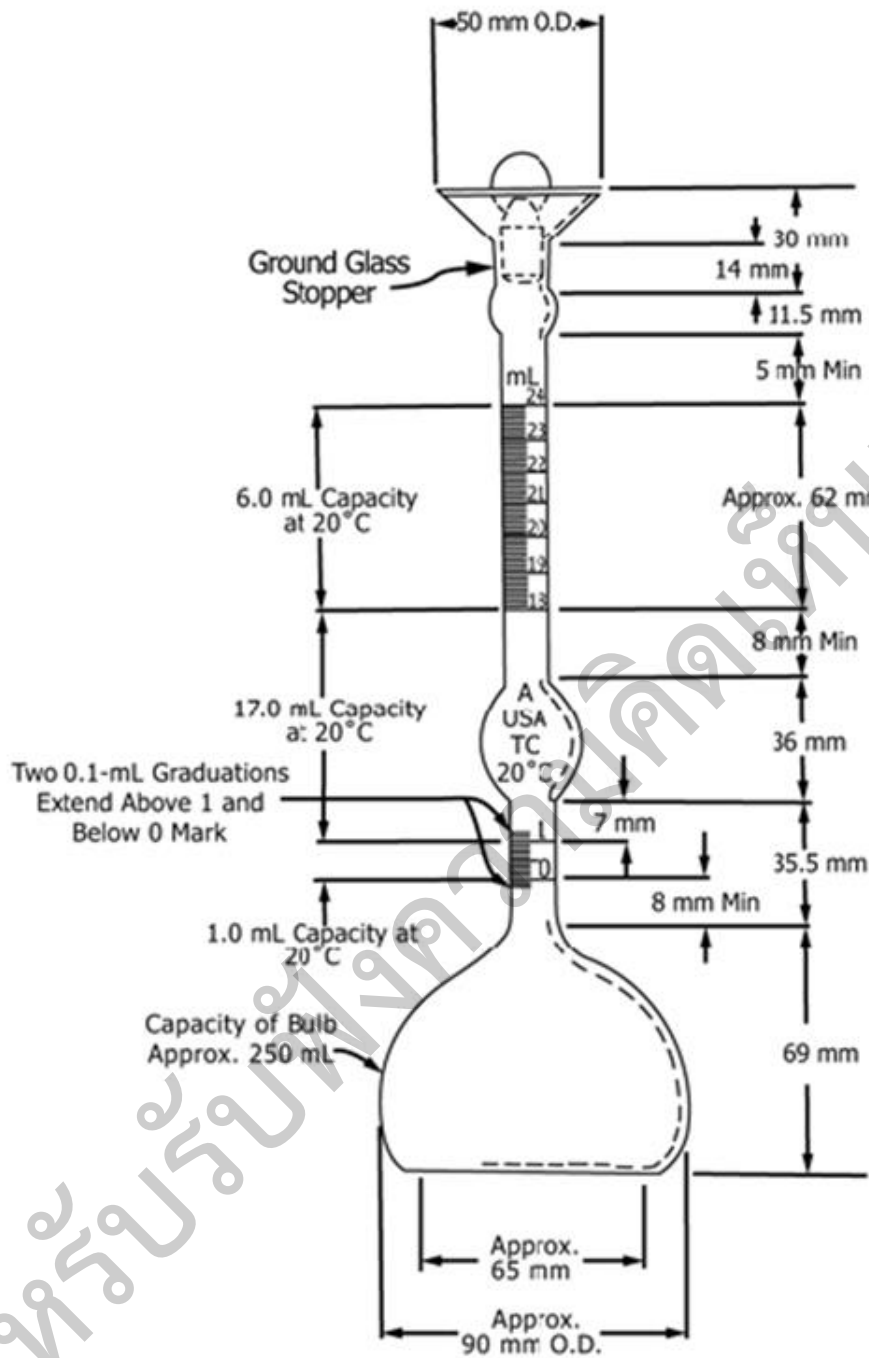
เป็นขวดมาตรฐานซึ่งมีหน้าตัดเป็นวงกลม รูปทรงและขนาด ดังรูปที่ 1 (หมายเหตุ 1) ต้องมีเส้นขีด ความยาวของเส้นขีด การเว้นระยะห่างและความสม่ำเสมอของเส้นขีดที่ชัดเจน อ่านได้ง่าย ระยะห่างระหว่างขีดระดับ ปริมาตรบนสุดกับจุดต่ำสุดของจุกปิด ต้องห่างกันอย่างน้อย 10 mm

- 4.1.1 วัสดุที่ใช้ต้องเป็นแก้วคุณภาพสูง โปร่งใส ไม่มีรอย หนานานต่อสารเคมี และมีการเปลี่ยนแปลงรูปร่างได้น้อยเมื่ออุณหภูมิเปลี่ยนแปลง ขวดจะถูกหลอมอย่างสมบูรณ์ มีสภาพอยู่ตัวก่อนการระบุขีดระดับปริมาตร และต้องมีความหนาเพียงพอที่จะทนทานต่อการแตกร้าว
- 4.1.2 คอขวดต้องระบุขีดระดับปริมาตรจาก 0 mL ถึง 1 mL และจาก 18 mL ถึง 24 mL โดยมีความละเอียดของเส้นขีดระดับปริมาตร 0.1 mL และมีความคลาดเคลื่อนของขีดระดับปริมาตรในแต่ละขีด ต้องไม่เกิน 0.05 mL
- 4.1.3 ที่ขวดและจุกปิดแต่ละชิ้นต้องมีเลขชี้บ่ง ซึ่งหากเป็นแบบไม่สามารถสลับชิ้นส่วนกันได้ ให้ชี้บ่งเป็นหมายเลขเดียวกัน แต่หากสามารถสลับชิ้นส่วนกันได้ ให้ชี้บ่งทั้ง 2 ส่วนด้วยสัญลักษณ์มาตรฐานและขนาดที่ขวดให้ระบุอุณหภูมิมาตรฐาน ส่วนการระบุหน่วยของความจุเป็น “mL” นั้นต้องระบุไว้เหนือขีดระดับปริมาตรบนสุด
- 4.2 น้ำมันก๊าดที่ไม่มีน้ำเจือปนหรือแนฟทา (naphtha) ที่มีความหนาแน่นมากกว่า 0.73 g/mL ที่ $23^\circ\text{C} \pm 2^\circ\text{C}$ ใช้ในการทดสอบความหนาแน่น
- 4.3 การใช้เครื่องมือหรือวิธีทางเลือกอื่น ๆ สำหรับการทดสอบความหนาแน่นอนุญาตให้ใช้ได้ภายใต้การทดสอบ โดยผู้ทดสอบคนเดียวซึ่งมีผลการทดสอบอยู่ในช่วงระหว่าง $\pm 0.03 \text{ g/cm}^3$ จากการทดสอบหาความหนาแน่นโดยใช้ขวดเลอซาเตอลิเออร์

หมายเหตุ 1 การออกแบบขวดเพื่อให้มั่นใจว่าสามารถเทน้ำออกจากขวดจนหมดและมีความคงที่ของระดับพื้นผิวตลอดจนมีความถูกต้องและแม่นยำในการอ่านค่า

4.3.1 วิธีทางเลือกอื่นที่ใช้ฮีเลียมสำหรับการทดสอบความหนาแน่น อนุญาตให้ใช้วิธีทดสอบ ดังต่อไปนี้

- 4.3.1.1 วิธีทดสอบตาม ASTM C604
- 4.3.1.2 วิธีทดสอบตาม ASTM D2638

หมายเหตุ

ไม่สามารถใช้ความคลาดเคลื่อนเพียงเล็กน้อยในหน่วยมิลลิเมตรของมิติ เช่น ความสูงรวมของขวด เส้นผ่านศูนย์กลางของฐาน และอื่น ๆ เป็นเหตุผลในการไม่ยอมรับ

ขนาดของขวดที่แสดงไว้ในรูปที่ 1 ใช้เฉพาะขวดใหม่ และไม่ใช้ขวดที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดอื่น ๆ ของวิธีทดสอบนี้

รูปที่ 1 ขวดเลอซาเตอลิเออร์สำหรับทดสอบความหนาแน่น

(ข้อ 4.1)

5. วิธีทดสอบ

- 5.1 ให้ทดสอบความหนาแน่นของปูนซีเมนต์ตามสภาพที่ได้รับมา ยกเว้นที่ระบุไว้เป็นอย่างอื่น แต่ถ้าต้องการทดสอบความหนาแน่นในตัวอย่างที่สูญเสียน้ำหนักเนื่องจากการเผา จะต้องทำการเผาตัวอย่างนั้นก่อน ตามวิธีการทดสอบน้ำหนักที่สูญเสียเนื่องจากการเผาตาม มอก. 15 เล่ม 18
- 5.2 เติมน้ำของเหลวที่ระบุในข้อ 4.2 (หมายเหตุ 2) ลงในขวดให้อยู่ในช่วงที่ระบุขีดระดับปริมาตรระหว่าง 0 mL ถึง 1 mL ภายในขวดในส่วนที่เหนือระดับของเหลวนี้จะต้องแห้งหลังจากการเท ซึ่งขวดที่มีของเหลวนั้นแล้ว บันทึกมวล (M_a) ให้ละเอียดอย่างน้อย 0.05 g บันทึกค่าแรกที่อ่านระดับความสูงของของเหลวหลังจากจุ่มขวดลงในอ่างน้ำ (หมายเหตุ 3) ตามข้อ 5.4

หมายเหตุ 2 แนะนำให้ใช้แผ่นยางรองบนโต๊ะขณะเติมและหมุนขวด

หมายเหตุ 3 ก่อนที่จะเติมปูนซีเมนต์ลงในขวด ควรใช้วงแหวนหลวม ๆ สวมรอบคอขวดให้หนักพอที่จะช่วยให้ขวดตั้งตรงในอ่างน้ำ หรือจะใช้คีมจับบีวเรียดัดขวดในอ่างน้ำก็ได้

- 5.3 เติมน้ำปูนซีเมนต์ที่ละน้อยที่อุณหภูมิเดียวกันกับของเหลว (หมายเหตุ 2) ที่เพียงพอจะทำให้ระดับของของเหลวขึ้นไปสู่จุดๆ หนึ่งในช่วงขีดระดับตอนบน (หมายเหตุ 4) ต้องระมัดระวังไม่ให้ของเหลวกระเด็นและไม่ให้ปูนซีเมนต์เกาะติดอยู่ภายในขวดเหนือระดับของเหลว (หมายเหตุ 5) อาจใช้เครื่องสั่นสะเทือนเพื่อช่วยเร่งการเติมปูนซีเมนต์ลงในขวดและป้องกันการเกาะติดของปูนซีเมนต์กับคอขวด หลังจากเติมน้ำปูนซีเมนต์ทั้งหมด ซึ่งขวดอีกครั้งให้ละเอียดถึง 0.05 g และจดบันทึกมวล (M_t) จากนั้นให้ปิดจุกขวดและหมุนขวดในแนวเอียง (หมายเหตุ 2) หรือหมุนเป็นวงกลมในแนวนอนเพื่อไล่อากาศออกจากปูนซีเมนต์กระทั่งไม่มีฟองอากาศลอยขึ้นสู่ผิวของเหลว อ่านค่าสุดท้ายหลังจากจุ่มขวดลงในอ่างน้ำตามข้อ 5.4

หมายเหตุ 4 ปริมาณปูนซีเมนต์ที่ต้องการประมาณ 64 g สำหรับปูนซีเมนต์พอร์ตแลนด์ และจำนวนน้อยกว่าสำหรับปูนซีเมนต์ชนิดอื่น

หมายเหตุ 5 ใช้กรวยในการกรอกปูนซีเมนต์เพื่อให้มั่นใจว่าปูนซีเมนต์ทั้งหมดถูกกรอกลงในขวดโดยไม่หก และช่วยลดการเกาะติดส่วนบนภายในขวด

- 5.4 จุ่มขวดลงในอ่างที่มีน้ำอุณหภูมิคงที่ตามระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิระหว่างการอ่านค่าแรกและค่าสุดท้าย ต้องไม่ให้อุณหภูมิแตกต่างกันเกิน 0.2 °C

6. การคำนวณ

- 6.1 ส่วนต่างระหว่างปริมาตรของของเหลวค่าแรกและค่าสุดท้ายที่อ่านได้คือปริมาตรของของเหลวที่ถูกแทนที่ด้วยมวลของปูนซีเมนต์ที่ใช้ในการทดสอบนี้

- 6.2 การคำนวณความหนาแน่นของปูนซีเมนต์

- 6.2.1 คำนวณมวลของปูนซีเมนต์ที่ใช้ในการทดสอบ, M_c

$$M_c = M_t - M_a$$

เมื่อ

M_c = มวลของปูนซีเมนต์ที่ใช้ เป็นกรัม

M_t = มวลของขวดที่บรรจุของเหลวและปูนซีเมนต์ (ตามข้อ 5.3) เป็นกรัม

M_a = มวลของขวดที่บรรจุของเหลวที่อ่านค่าแรก (ตามข้อ 5.2) เป็นกรัม

6.2.2 คำนวณความหนาแน่นของปูนซีเมนต์, ρ

$$\rho = M_c / V$$

เมื่อ

ρ = ความหนาแน่นของปูนซีเมนต์ เป็นกรัมต่อลูกบาศก์เซนติเมตร

M_c = มวลของปูนซีเมนต์ที่ใช้จากการคำนวณ ตามข้อ 6.2.1 เป็นกรัม

V = ปริมาตรของของเหลวที่ถูกแทนที่ เป็นลูกบาศก์เซนติเมตร

หมายเหตุ 6 ปริมาตรของของเหลวที่ถูกแทนที่ในหน่วยมิลลิลิตร เทียบเท่าปริมาตรของของเหลวที่ถูกแทนที่ในหน่วยลูกบาศก์เซนติเมตร

หมายเหตุ 7 คำนวณความหนาแน่นของปูนซีเมนต์, ρ ด้วยทศนิยมสามตำแหน่งและปัดเศษให้ละเอียด 0.01 g/cm³

หมายเหตุ 8 ความสัมพันธ์ของอัตราส่วนและการควบคุมการผสมคอนกรีต ความหนาแน่นอาจมีประโยชน์มากกว่าเมื่อแสดงเป็นความถ่วงจำเพาะซึ่งไม่มีหน่วย คำนวณความถ่วงจำเพาะ (sp. gr.) ได้ดังสูตรต่อไปนี้

$$\text{ความถ่วงจำเพาะ} = \text{ความหนาแน่นของปูนซีเมนต์} / \text{ความหนาแน่นของน้ำที่อุณหภูมิ } 4^{\circ}\text{C}$$

(เมื่อความหนาแน่นของน้ำที่อุณหภูมิ 4°C เท่ากับ 1 g/cm³)

7. ความแม่นยำ

- 7.1 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ทดสอบคนเดียว (ในห้องทดสอบ) สำหรับปูนซีเมนต์ปอร์ตแลนด์ มีค่า 0.012 ดังนั้นผลที่ได้จากการทดสอบ 2 ครั้ง โดยผู้ทดสอบคนเดียวกันของตัวอย่างปูนซีเมนต์ชุดเดียวกัน ต้องแตกต่างกันไม่เกิน 0.03
- 7.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของห้องทดสอบต่างแห่ง (ระหว่างห้องทดสอบ) สำหรับปูนซีเมนต์ปอร์ตแลนด์ มีค่า 0.037 ดังนั้นผลที่ได้จากการทดสอบ 2 ครั้ง จากห้องปฏิบัติการ 2 แห่ง ของตัวอย่างปูนซีเมนต์ชุดเดียวกัน ต้องแตกต่างกันไม่เกิน 0.10

8. คำสำคัญ

- 8.1 ความหนาแน่น (density) ปูนซีเมนต์ไฮดรอลิก (hydraulic cement) ความถ่วงจำเพาะ (specific gravity)

ภาคผนวก ก.

ตารางที่ ก.1 รายละเอียดการดัดแปรระหว่าง ASTM C188-17 กับ มอก. 2752 เล่ม 2 - 25xx

ข้อกำหนด	ASTM C188-17	มอก. 2752 เล่ม 2 - 25xx
1. ขอบข่าย	มีจำนวน 4 ข้อย่อย	มีจำนวน 1 ข้อย่อย โดยตัดข้อ 1.2 ข้อ 1.3 ข้อ 1.4 และข้อ 1.5
2. เอกสารอ้างอิง	มีเอกสารอ้างอิงจำนวน 5 ฉบับ	มีเอกสารอ้างอิงจำนวน 5 ฉบับ - แก้ไข ASTM C114 เป็น มอก.2752 เล่ม 18
-	ข้อ 3. บทนิยาม	ไม่มี โดยเลื่อนข้อขึ้นตามลำดับ
4. เครื่องมือทดสอบ	ข้อ 5.3.1.1 วิธีทดสอบตาม ASTM C604 ยกเว้นหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการบดตัวอย่างเนื่องจากปูนซีเมนต์เป็นผง	ข้อ 4.3.1.1 วิธีทดสอบตาม ASTM C604
	ข้อ 5.3.1.2 วิธีทดสอบตาม ASTM D2638 ยกเว้นหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการบดตัวอย่างเนื่องจากปูนซีเมนต์เป็นผง	ข้อ 4.3.1.2 วิธีทดสอบตาม ASTM D2638
7. ความแม่นยำ	มีจำนวน 3 ข้อย่อย	มีจำนวน 2 ข้อย่อย โดยตัดข้อ 8.3 ออก